

ACC. N:R M. 12712:1-10.

Landskap: Öland Upptecknare: E. L. Nergård
Härad: Alquistum Berättare: Hugo Petersson
Socken: Resmo Berättarens yrke: Trödlare
Uppteckningsår: 1953 Född år 1884 i Resmo L. Trö

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-10.

Lu F 73

Skriv endast på denna sida

Anton Petersson, storbonde och förgångsman inom jordbruket i allmänhet och fröodling i synnerhet berättar lite om hur nya tiden kom till bygden.

1.

Det första uppslaget till fröodlingen fick Anton Petersson en dag på eftervintern 1903 då han i källaren fick se kålrötter som börjat gro. Han såg på den fina bladrosen och fick tanken att den process som börjat i källaren skulle kunna utnyttjas vidare. På våren tog han de finaste kålrötterna och planterade ut dem. De växte och på hösten hade han tid för första

gången. Den sålde han till handds-
boden i Mörbylånga, men efter
en tid fick han köpa tillbaka sina
frö, ingen ville ha dem.

På hösten sådde han igen, lät
det övervintra och året efter
hade han ett nytt fröparti, som
han inte heller kunde bli av med.
Det fick ligga 5 år tills det av
en händelse kom med på en frö-
utställning 1908 där det upptäcktes
av en fögfrossist som förde ut det
i marknaden.

1914 fick Anton Petersson ^{sätta} igång
med de första kontraktodlingarna.

Först och främst kålrötter, men
senare även oljeträxter, foderbets-
frön, rödsvingel hårdsvingel, spenat

dill rädisor ärtor böner osv.

Nu försvaras kor, svin och
höns ifrån gårdar, bara hästarna
fick vara kvar.

Även maskiner fick gårdarna vara utan,
det fanns inga ^{spec.} maskiner till frö-
odling då. De maskiner man behövde
fick man göra själv. T. ex. vid
löksättning:

Kultivatörspinnar monterades på
en gammal såningmaskin och med
hjälp av flata ölandsstenar fick
man den tynga som behövdes för
att åstadkomma hål i jorden.

I början fick Br. Petersson i en
samman men efter lång tvekan (10-
15 år) kom byns, socknens hela öns
bönder efter och numera har frö-
odlingen tagit ledningen på hela södra
Öland.

Bystämman

finns kvar. Tidigare fanns både börjerådshuga och julrådshuga. Börjerådshugan var vid "värfelid" (värfuldag) i mars månad. Då festade och kalasade man... numera fests bara vid jultid, börjerådshugan har helt fallit bort.

På bystämman, som hålls någon gång mellan jul och nyår hos den bonde som för året är byordningsman, utser man jord som är alwänning och ordnas med övriga angelägenheter. Dessutom väljes ny byordningsman och byskrinet överlämnas till honom. Tidigare överlämnades skrinet först vid börjerådshugan.

Inga särskilda ceremonier i samband med överlämnandet. I byskrinet finns de gamla byhandlingarna fortfarande kvar.

Fattigvård.

Varje gård fick släppa till säd till de fattiga. Den utlämnades på kommunalrummet.

Det fanns inget ålderdomshem i denna socken men för fanns det ett litet fattighus i Resmo.

Maskiner

De första plogarna som kom hit var Norrahaunsplogar. Det var i min ^{barndom} ([?]). De hade vändskiva och enkla plogar.

Sen omkring år 1900 började man med Oliverplogar med rist och ett hjul.

1921 fick vi som de första i socknen en traktor till att dra plogen.

Maskiner såldes genom kringresande agenter eller genom järnaffären i Mörbylånga.

Tröskförening.

Den första trösken som kom hit, lände vi på Kastleösa (1896). Ett par storbönder där hade slagit sig ihop och köpt en tröska. (Aug. Ahlgren, Alb. Andersson).

6

Några år därefter bildade vi själva en tröskförening d. v. s. Lilltrö och Klewa hade en ihop. I den trösken hade vi 9 andelar undan de andra bönderna till sammans hade 9. Då hade vi den överenskommenelsen att vi fick tröska lite när vi ville utan att fråga de andra. Vi hade vänligen redan då värvat tröska direkt ut på åker.

Då fick vi släcka säden i trinda kubstackar med hattnecker för att den skulle kunna tåla regn. Lång.

skjul och trave som annars var det vanliga här tåle ingen regn.

Tröskföreningen försvann så småningom när varje gård skaffade sig sin egen trösk.

Tjurförening.

Tjurföreningen var kortlivad och inte var det så värmt många om den heller. Man tog en viss avgift som sedan fördelades på delägarna. Samma system användes vid stenkrossen.

1884 byggdes Andelsmejeriet. Det var ett av de äldsta mejerierna på Öland. När det bildades var det ett bolagsmejeri, sedan efter några år blev det bolagsmejeri.

Tidningar

Började på det gamla seklet "Barometern" var den första när på platsen. Till att börja med delades 2-3 gårdar om en tidning.

Post

Vi gick var sin vecka var annandag till Mörbylånga (5 km) för att hämta posten. När stationen övertogs 1905 kom hit, kunde vi hämta var dag men det gamla systemet med att hämta var sin vecka finns fortfarande kvar. Tidningar prenumererade man på, den fick vi genom affären. (?)

Taktäckning.

Halv och Torv var vanligt tak-
täckningsmaterial. Torv på bonings-
husen, halv eller helst vass, om man
kunde få tag på det, på uthusen.
Torv är brand säkert, vass varaktig.

Spåntak som ansågs mindre eld-
farligt än halv hade man också
mycket på boningshusen. Ett spe-
ciellt slag av spåntak var stick-
tak av tunnastjocka träplattor.
Sticktak har funnits i många år
även före min tid.

Cementplattor användes inte här.
Vet ej varför.
Tegel användes rätt allmänt även
i min barndom.

ACC. N:R M. 12712:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Numera täcker man gärna med
Edenit och Aspestolit. När vi byggde
ett traktorskjul 1921 lade vi på
Edenittak minus jag. Så innan
den tiden hade det ju kommit hit.

10